

M E H L B A U M

onderzoek

MEIDENGEWELD

EEN VERKENNEND ONDERZOEK NAAR
PRAKTIJKERVARINGEN IN ARNHEM-OOST

COLOFON

OPDRACHTGEVER

Gemeente Arnhem
Programma Preventie met Gezag

AUTEURS

Shanna Mehlbaum
Vasilis Zachos
Kyra van den Akker
Tessa Meurs
Marloes van Lochem

UITGAVE

Mehlbaum Onderzoek
Halfweg, november 2024

INHOUDSOPGAVE

CONCLUDERENDE SAMENVATTING	5
1. INLEIDING	8
1.1. Aanleiding	8
1.2. Onderzoeksvragen	8
1.3. Methode van onderzoek	9
1.4. Beperkingen en reikwijdte	10
1.5. Leeswijzer	10
2. LANDELIJK BEELD	11
2.1. Hoofdpunten samengevat	11
2.2. Aandeel meiden in criminaliteit	12
2.3. Meiden en geweld	13
2.4. Risicofactoren	15
3. AARD EN ERNST	16
3.1. Hoofdpunten samengevat	16
3.2. Verschijningsvormen	16
3.3. Hybride karakter	19
3.4. Oorzaken en aanleidingen	21
3.5. Locaties	22
3.6. Ernst en impact	23
4. ACTOREN	26
4.1. Hoofdpunten samengevat	26
4.2. Typering betrokkenen meiden	26
4.3. Slachtofferschap door associatie	27
4.4. Diffuus dader- en slachtofferschap	28
4.5. Omstanders en groepsdruk	28
4.6. Betrokkenheid van familie	30

5. OMVANG EN ONTWIKKELING	31
5.1. Hoofdpunten samengevat	31
5.2. Beschikbaar cijfermateriaal	31
5.3. Praktijkbeleving	32
6. HUIDIGE AANPAK	35
6.1. Hoofdpunten samengevat	35
6.2. Signaleren	36
6.3. Reactief intervenieren	36
6.4. Preventie	39
6.5. Leer- en verbeterpunten	41
BRONNEN	44

CONCLUDERENDE SAMENVATTING

Dit rapport begint met een concluderende samenvatting.

DE OPDRACHT IN HET KORT

In opdracht van de programmamanager Preventie met gezag van de gemeente Arnhem is de betrokkenheid van meiden bij geweld nader onderzocht. De bevindingen zijn gebaseerd op interviews met 29 respondenten die ervaring hebben met jeugd in de gemeente Arnhem, De focus van het onderzoek lag op de wijken van Arnhem-Oost. Om de bevindingen te duiden is tevens een beknopt landelijk beeld gegeven van de betrokkenheid van meiden bij criminaliteit in het algemeen en geweld in het bijzonder. Ook is gekeken naar beschikbaar cijfermateriaal voor de situatie in Arnhem. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode augustus - oktober 2024.

BEVINDINGEN

In het onderzoek stonden twee aspecten centraal: 1) het fenomeen meidengeweld in Arnhem (met een focus op Arnhem-Oost) en 2) de wijze waarop professionals hier nu mee omgaan.

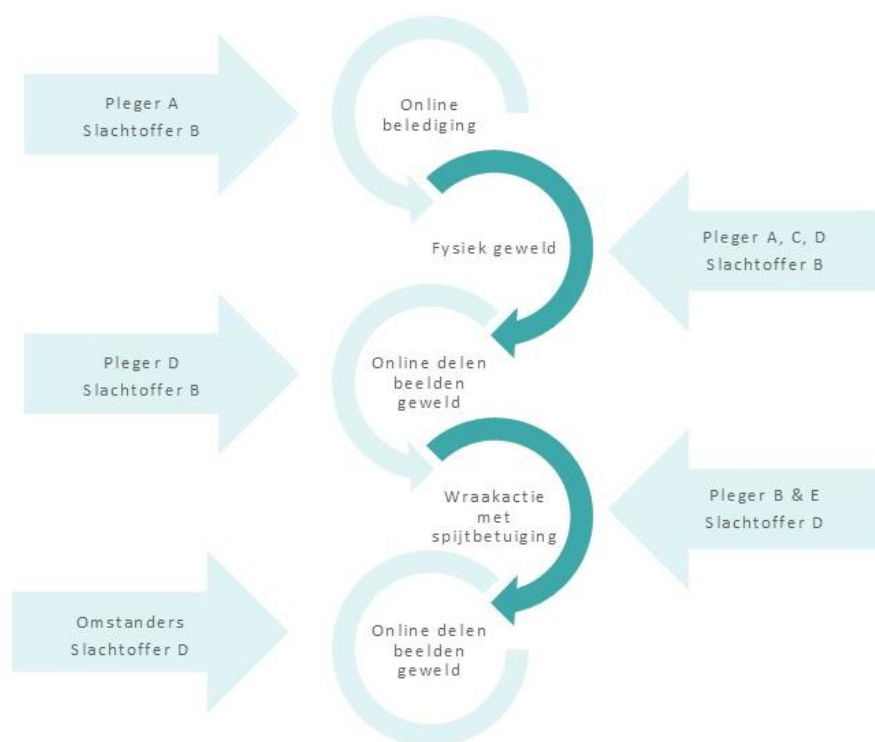
MEIDENGEWELD IN ARNHEM

Bij het fenomeen meidengeweld gaat het om groeps mishandelingen van meiden, waarbij het slachtoffer meestal een meisje is, maar ook een jongen kan zijn. Het gaat doorgaans om conflicten die al langere tijd lopen, zowel on- als offline, en die op meerdere momenten en met meerdere betrokkenen kunnen leiden tot fysieke gevechten. Er dus sprake van een track van geweld met een hybride karakter. Ook seksuele expositie en vernederingen worden gepleegd door meiden en kunnen onderdeel uitmaken van een track.

Omstanders spelen een belangrijke rol bij het on- en offline ophitsen en aanmoedigen van de gevechten, waarbij het professionals opvalt dat dit vaak jongens zijn. Dader- en slachtofferschap kunnen elkaar afwisselen binnen de geweldstrack van een conflict. De meiden die betrokken zijn bij het geweld kampen vaak met problemen op meerdere gebieden. Uit eerder onderzoek blijkt dat risico- en beschermende factoren meiden dezelfde rol spelen als bij jongens. Het verschil in aandeel tussen jongens en meiden lijkt vooral te komen door een verschil in blootstelling aan risico- en beschermende factoren.

Hieronder is een voorbeeld van geweldsketen te zien met meerdere pleegmomenten, pleeglocaties en betrokkenen.

Voorbeeld track van hybride straatgeweld

De leeftijden uit de gevonden voorbeelden variëren van 10 tot 18 jaar, waarbij professionals veel jonge meiden zien onder de 14 jaar. Straatwaarden die vaak aan jongens worden verbonden, zoals machogedrag, opkomen voor jezelf en tonen van agressie en geweld worden nu ook zichtbaar gedeeld door de betrokken meiden. Ook voor hen geldt dat status belangrijk is en dat het plegen van geweld, dit filmen en vervolgens delen statusverhogend werkt. Er zijn meerdere voorbeelden gevonden van meidengeweld, waarbij slachtoffers fysieke verwondingen hadden en er zijn enkele signalen van meiden die wapens hebben gebruikt of bij zich hadden.

ONTWIKKELING

In landelijke cijfers over geregistreeerde minderjarige verdachten van geweld blijkt dat de mannelijke verdachten in de afgelopen vijf jaar met 16% is afgenomen, terwijl het percentage verdachte meiden met 6% is toegenomen. In algemene zin geldt dat ernstig geweld onder jongeren de afgelopen vijf jaar is toegenomen. In Arnhem is een dergelijke ontwikkeling niet te zien in de geregistreeerde verdachte cijfers, waarbij opgemerkt is dat de geregistreeerde aantallen in Arnhem erg laag zijn.

Professionals ervaren wel een toename van groepsgeweld door meiden, zowel in omvang als in ernst. Ze zien dat meiden vaker ernstig geweld plegen. Ook maken meiden zich schuldig aan seksuele exposing van meiden met wie ze een conflict hebben.

AANPAK

Jeugdprofessionals nemen vaak kennis van meidengeweld door filmpjes die jongeren hen laten zien en die rondgaan op sociale media. Dit zijn meestal jeugdprofessionals die dicht bij de jongeren staan, zoals jongerenwerkers en pedagogische medewerkers. Slachtoffers doen niet vaak aangiften, waarbij de angst om als 'snitch' bekend te staan een rol speelt. Dit mechanisme (tevens een straatwaarde) maakt dat ouders soms ook terughoudend zijn om aangifte te doen om hun kind niet verder in gevaar te brengen.

Wanneer een incident bekend raakt, dan zijn er verschillende manieren waarop nu gehandeld wordt. De onderstaande tabel geeft een overzicht, waarbij we opmerken dat het niet binnen de reikwijdte van het onderzoek viel om de effectiviteit van deze interventies te bepalen.

Reactief	Preventief
• Aanspreken en stopgesprekken• Ouders informeren en aanspreken• Strafrechtelijke vervolgen• Integraal interveniëren• Locatieverbod instellen• Bemiddeling• Regulier zorgaanbod	• Individuele preventie• Algemene preventie

AANDACHTSPUNTEN

- Beschikbaarheid jeugdprofessionals met competenties voor zwaardere doelgroep meiden.
- Beschikbaarheid voldoende vrouwelijke jeugdprofessionals.
- Ontwikkelen preventieve interventies gericht op de zwaardere doelgroep meiden.
- Beschikbaarheid ouderondersteuning voor jongeren die betrokken zijn bij geweld.
- Voorkomen versnippering in de aanpak.
- Zorgen voor regie bij behandeling casuïstiek.
- Aanpak die inspeelt op de groepsdynamieken onder jongeren en complexe geweldstracks.

ROL VAN GENDER

Groepsmishandelingen en - vernederingen als onderdeel van langere hybride geweldstracks zijn niet voorbehouden aan meiden, maar zijn een landelijk fenomeen onder jongeren. Het beeld van professionals in Arnhem is dat conflicten onder meiden wel afwijken van jongens in duur, vaker voorkomen en dat de mate van geweld steeds ernstiger wordt. Ook hebben jongens een opvallende aanmoedigende rol bij conflicten tussen meiden. Verder is de ervaring dat meiden minder onder de indruk zijn van de politie of handhaving, dan jongens.

In de volgende hoofdstukken zijn de bevindingen nader toegelicht.

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

De programmamanager Preventie met Gezag krijgt vanaf medio 2024 verschillende signalen over opvallende en verontrustende betrokkenheid van meiden bij geweld en ander problematisch (crimineel) gedrag. Deze signalen komen onder andere van scholen en jongerenwerkers. Voorheen spraken door professionals over 'meidenvenijn', maar de beleving is dat de aard van het gedrag ernstiger en gewelddadiger is geworden. Het gaat bijvoorbeeld om meiden die betrokken zijn bij groepsmishandelingen van leeftijdsgenoten.

Bij de programmamanager Preventie met Gezag is behoefte aan onderbouwd en integraal inzicht in de problematiek rondom meiden. Naast meer inzicht in de problematiek, is er behoefte aan inzicht in wat er nu door professionals ingezet wordt aan interventies bij meiden en in hoeverre dit toereikend en passend is.

1.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Het onderzoek beoogt antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen:

1. *In hoeverre zijn meiden betrokken bij geweld en andere criminele en/of problematische gedragingen in Arnhem?*
2. *In hoeverre is er sprake van een zorgwekkende ontwikkeling?¹*
3. *Hoe handelen professionals bij de gevonden problematiek bij meiden?*
4. *In hoeverre is het huidige handelingsarsenaal van professionals toereikend en passend?*

Afbakening begrippen

Leeftijd meiden

Op basis van het startgesprek en anekdotische voorbeelden is gekozen om het onderzoek te richten op minderjarige meiden. In de interviews hebben we professionals gevraagd naar de leeftijden bij de voorbeelden van meidengeweld die bij hen bekend zijn.

Geografie

Het onderzoek richt zich op problematiek die in de gemeente Arnhem plaatsvindt, waarbij

¹ Hierbij wordt gekeken in hoeverre er sprake is van een ontwikkeling die vraagt om extra of aanvullend beleid. Zijn er bijvoorbeeld meer incidenten met meiden of is de aard van de incidenten ernstiger dan in het verleden?

de focus ligt op de wijken van Arnhem-Oost. Dit zijn Arnhemse Broek, Geitenkamp, Klarendal, Malburgen en Presikhaaf.

Type problematiek

Op basis van het startgesprek en eerste informele signalen richt het onderzoek zich op (groeps)geweld door meiden. In de gesprekken is ruimte geweest voor respondenten om andere vormen van crimineel of problematisch gedrag ter sprake te brengen.

1.3. METHODE VAN ONDERZOEK

Het onderzoek is verkennend en kwalitatief van aard, waarbij verschillende bronnen gecombineerd zijn om de problematiek en het bijbehorende handelingsperspectief zo goed mogelijk in beeld te krijgen. De hoofdonderdelen van het onderzoek zijn als volgt:

1.3.1. LITERATUURONDERZOEK

Om de bevindingen voor Arnhem in perspectief te plaatsen is literatuuronderzoek gedaan naar de betrokkenheid van meiden bij geweld.

1.3.2. INTERVIEWS MET PROFESSIONALS

Het veldwerk van het onderzoek bestaat uit diepte-interviews met professionals in het jeugd- en/of veiligheidsdomein binnen de gemeente Arnhem. In overleg met de opdrachtgever zijn sleutelfiguren geselecteerd die ervaring hebben met de problematiek van meidengeweld. Hierbij is specifiek gezocht naar respondenten die werkzaam zijn in de Arnhem-Oost wijken. Daarnaast zijn respondenten gesproken die een meer overkoepelend beeld van Arnhem hebben. In totaal zijn 29 respondenten bevraagd in 16 semigestructureerde (groeps)interviews.

Type respondent	Aantal
Politie	6
Jongerenwerk - Presikhaaf University	4
SASS - VIOS	4
Jongerenwerk - AM Supportteam	2
Jongerenwerk - Pactum	2
Jongerenwerk - Rijnstad	2
Gemeente - PGA	2
Jongerenwerk - Goat	2
Gemeente - Wijkteam	1
Halt	2
VIG (MST)	1
Gemeente - Stadsmarinier	1
Gemeente - Adviseur wijkveiligheid	1
Totaal	29

De interviews hebben grotendeels op locatie plaatsgevonden en aan de hand van een topiclist, gebaseerd op de onderzoeksvragen. In de gesprekken is onder andere gevraagd naar concrete voorbeelden van casuïstiek en hoe in deze gevallen gehandeld is door betrokken professionals. Van de gesprekken zijn verslagen gemaakt en deze zijn gecodeerd in Atlas.ti.

ANALYSE OPEN BRONNEN

Ter aanvulling op de interviews is in kaart gebracht wat bekend is over de problematiek in Arnhem in open bronnen. Er zijn verschillende databases geraadpleegd, zoals de database Zicht op Ondernijning en Statline van het CBS. Via de opdrachtgever is gevraagd naar beschikbaar cijfermateriaal bij de politie, maar hier konden we binnen de looptijd van het onderzoek geen gebruik van maken. Verder is gebruik gemaakt van recent wetenschappelijk onderzoek naar meidencriminaliteit en zijn de belangrijkste bevindingen hieruit opgetekend.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode augustus - oktober 2024.

1.4. BEPERKINGEN EN REIKWIJDTE

Deze verkenning kent een aantal beperkingen. In de eerste plaats heeft het onderzoek zich binnen Arnhem gericht op de wijken die vallen onder Arnhem-Oost. Hier is door de opdrachtgever voor gekozen, omdat het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van het programma Preventie met Gezag. Deze keuze heeft invloed gehad op de selectie van de respondenten. De bevindingen gelden dan ook het meest voor de Arnhem-Oost-wijken en zijn in mindere mate van toepassing op de andere wijken in Arnhem.

Een tweede beperking van het onderzoek is dat het gaat om een kwalitatieve verkenning. Hoewel wel gezocht is naar kwantitatieve data in open bronnen, heeft dit maar (zeer) beperkt cijfermatig inzicht gegeven in de problematiek in Arnhem. Er wordt in deze rapportage dan ook geen inzicht gegeven in de aard en omvang van de betrokkenheid van meiden bij geweld op basis van geregistreerde politiecijfers of zelfrapportage-onderzoek in Arnhem. Er is aan de respondenten wel gevraagd of zij een (stijgende) ontwikkeling van meidengeweld ervaren ter indicatie. Daarnaast zijn landelijke bronnen geraadpleegd om een cijfermatig beeld te schetsen van de landelijke betrokkenheid van meiden bij geweld.

Tot slot is er voor deze verkenning voor gekozen om enkel professionals te bevragen en zijn er geen jongeren zelf bevroegd. Dit past bij het doel van het onderzoek om relatief snel inzicht te krijgen in de aard en aanpak van de problematiek van meidengeweld, maar het onderzoek geeft dus geen inzicht in hoe meiden zelf tegen het geweld aankijken.

1.5. LEESWIJZER

Het rapport begint hierna met een korte literatuurverkenning in hoofdstuk 2. Vervolgens komt in hoofdstuk 3 de aard en ernst van meidengeweld in Arnhem aan bod. Hoofdstuk 4 gaat nader in op de betrokkenen bij meidengeweld, waarna in hoofdstuk 5 de omvang en ontwikkeling centraal staat. In hoofdstuk 6 komt de huidige aanpak aan bod. Elk hoofdstuk begint met een samenvatting van de hoofdpunten, waarna de toelichting volgt.

2. LANDELIJK BEELD

In dit hoofdstuk geven we een beknopt landelijk beeld van de betrokkenheid van meiden bij criminaliteit. Dit doen we om de bevindingen in een breder perspectief te plaatsen en om de problematiek in Arnhem beter te duiden. De cijfers in dit hoofdstuk zijn afkomstig van verschillende bronnen. Om zo volledig mogelijk te zijn is zowel gekeken naar beschikbare cijfers van jongeren die bij politie en HALT geregistreerd zijn als naar data uit zelfrapportage-onderzoek. Bij zelfrapportage gaat het om vragenlijsten die afgenomen zijn onder jongeren en waar jongeren zelf aangeven waar ze zich schuldig aan hebben gemaakt.

2.1. HOOFDPUNTEN SAMENGEVAT

- Jongens hebben een groter aandeel in criminaliteit dan meiden.
- In vergelijkbare omstandigheden worden meiden minder vaak als verdachte geregistreerd dan jongens.
- Het verschil in daderschap van geweld tussen jongens en meiden is veel kleiner op basis van zelfrapportage-onderzoek, dan op basis van cijfers van geregistreerde verdachten.
- Het aantal geregistreerde minderjarige jongens voor geweldsmisdrijven is de afgelopen vijf jaar met 16% afgenomen, het aantal verdachte meiden is met 6% toegenomen.
- Ernstig geweld onder jongeren is de afgelopen 5 jaar licht toegenomen.
- Minderjarige meiden rapporteren het meest dat ze zich schuldig maken aan cyberdelict, voor minderjarige jongens is dit een geweldsdelict.
- Jongens hebben een groter aandeel in het aantal geweldsdelicten dan meiden.
- Risico- en beschermende factoren spelen grotendeels dezelfde rol bij meiden als bij jongens. Verschillen in blootstelling lijkt een belangrijke verklaring voor de verschillen in delictgedrag.
- Meiden ervaren daarnaast andere risicofactoren dan jongens. Zo is voor meiden seksueel misbruik een risicofactor voor delinquentie.

2.2. AANDEEL MEIDEN IN CRIMINALITEIT

Zowel meiden als jongens laten een stijging zien in het plegen van delinquent gedrag tijdens de adolescentie, maar jongens en mannen komen veel vaker voor in criminaliteitscijfers (Slotboom, Wong, Swier, & Van der Broek, 2011; Beerthuizen, Stoeldraaijers, Zeijlmans, Slotboom & Van der Laan, 2023). Ook in zelfrapportage-onderzoek² is het percentage jongens dat een delict pleegt, hoger dan dat van meiden, al is dit verschil wel kleiner dan in de geregistreerde criminaliteitscijfers. In de onderstaande tabel zijn de bevindingen uit verschillende bronnen te zien.

Tabel 2.1. - Daderschap onder jongeren naar sekse

	Minderjarige meiden	Jonge vrouwen (18 tot 24 jaar)	Minderjarige jongens	Jonge mannen
Geregistreerde verdachten per 1.000 leeftijdgenoten in de periode 2018-2023	6-8	6-7	20-24	30-35
Doorverwijzingen Halt per 1.000 leeftijdsgenoten in 2022	2,1		3,6	
Afdoeningen OM of rechter per 1.000 leeftijdsgenoten in 2021	1,1	3,7	7,8	13,5
Zelfrapportage % in 2023	13%	10%	20%	17%

Bron: Van der Laan et al, 2024, gebaseerd op CBS Statline, 2024b, MZI 2023; Tollenaar et al., 2024.

Op basis van zelfrapportage is de delictsverhouding man: vrouw 1,6-1,8:1, terwijl op basis van de geregistreerde verdachten gegevens de delictsverhouding 2,9-5,0:1 is (Van der Laan, Tollenaar, Beijers & Kessels, 2024). Meiden komen dus minder snel in beeld bij de politie wanneer zij een delict plegen, en worden daardoor ook minder snel vervolgd (Beerthuizen et al., 2023). De onderzoekers concluderen:

'Bij gelijke risicofactoren en achtergronden hebben meisjes een kleinere kans om als verdachte geregistreerd te worden(wanneer sprake is van zelfgerapporteerd daderschap), vergeleken met jongens' (Beerthuizen et al., 2023:8)

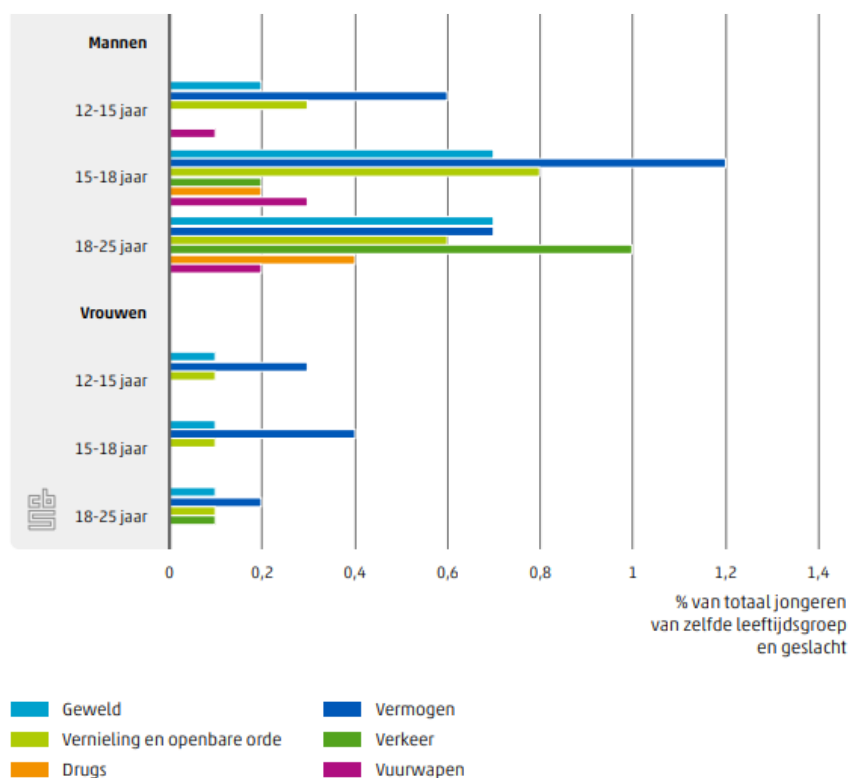
Mogelijke redenen dat meiden minder snel geregistreerd worden als verdachte zijn dat meiden anders bejegend worden dan jongens of dat meisjes bij juridische bijstand anders gerepresenteerd worden dan jongens (bijv. als slachtoffer van een loverboy). Ook kunnen praktische zaken, zoals beschikbare plekken een rol spelen (idem). Wel blijkt dat professionals er tegenwoordig bij ernstige geweldsincidenten minder snel vanuit te gaan dat de daders jongens zijn.

² De zelfrapportage-data zijn afkomstig van de Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit (MZJ). Dit is een periodiek onderzoek dat het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) sinds 1987 twee- of driejaarlijks uitvoert. Zie: [Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit | Nederlands Jeugdinstuut](#)

Meiden en jongens verschillen in delictgedrag. Meiden plegen vaker geweldloze delicten en hebben vaker een faciliterende of sociale rol (Beerthuizen et al., 2023). Uit zelfrapportage onderzoek blijkt dat voor minderjarige jongens geweld de meest gerapporteerde delictscategorie is. Voor minderjarige meiden is dit een cyberdelict. Voor jongvolwassenen geldt voor beide seksen dat vermogensdelicten het meest worden gerapporteerd (Van der Laan et al., 2024).

In de onderstaande figuur 2.1. is de verdeling te zien van geregistreerde verdachte jongeren naar sekse en type delict voor 2022. In de figuur is de oververtegenwoordiging van jongens ten opzichte van meiden duidelijk af te lezen. Verder laat de tabel zien dat meiden het meest geregistreerd worden als verdachte voor vermogensdelicten en dat het percentage meiden dat geregistreerd wordt voor geweldsdelicten stabiel is over de verschillende leeftijdscategorieën.

Figuur 2.1.- Geregistreerde verdachte jongeren naar type delict en sekse, 2022

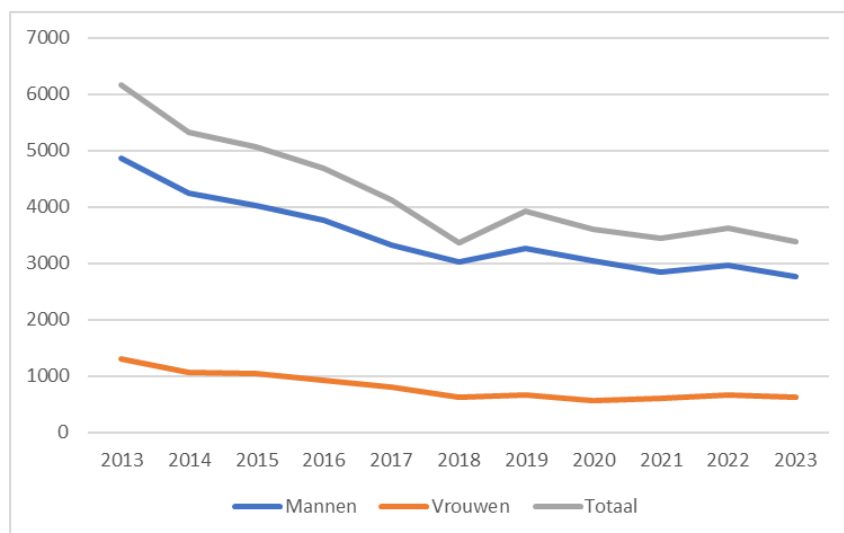
Bron: Overgenomen uit: (Kessels, Akermans, & Derksen, 2023:92).

2.3. MEIDEN EN GEWELD

Figuur 2.2. laat de ontwikkeling van het aantal geregistreerde minderjarige verdachten van geweldsmisdrijven zien in de afgelopen 10 jaar. Wanneer het gaat om ontwikkeling van geweld onder jongeren in het algemeen dan is in figuur 2.2. een dalende lijn te zien.

Het aantal geregistreeerde minderjarige jongens is de afgelopen vijf jaar met 16% afgenomen, het aantal verdachte meiden is met 6% toegenomen.

Figuur 2.2.- Aantal geregistreeerde minderjarige verdachten (12 tot 18 jaar) van geweldsmisdrijven³ in Nederland

Bron: CBS Statline, geraadpleegd 30 oktober 2024.

Uit aanvullend onderzoek blijkt dat in de periode 2018-2023 een (lichte) toename te zien is van ernstige geweldsdelicten onder jongeren, met een iets sterkere toename onder minderjarigen dan onder jongvolwassenen (Van der Laan et al., 2024). Ook de aantallen jeugdige verdachten van een misdrijf met (steek)wapens zijn vanaf 2019 hoger dan in de vijf jaren daarvoor (idem).

Uit zelfrapportage onderzoek onder meiden blijkt dat zij vooral lichte geweldsdelicten plegen. Dit wordt door 53-59% van de meiden gerapporteerd in de periode 2005-2020. Daaropvolgend zijn vermogensmisdrijven (49-59%) en vandalisme (35-47%) het meest genoemd. In het algemeen plegen meiden minder vaak en minder ernstige delicten dan jongens, maar als ze ernstig delinquent gedrag laten zien, hebben zij over het algemeen een ernstiger en problematischer voorgeschiedenis dan jongens (Beerthuizen et al., 2023).

Internationaal onderzoek laat zien dat, hoewel meiden een kleiner aandeel hebben dan jongens in geweldsdelicten, dit aandeel wel toeneemt. De groei van dit aandeel is zowel te zien in geregistreeerde criminaliteitscijfers, als in zelfrapportage-onderzoek (Moretti, Catchpole, & Odgers, 2005; Zahn, Brumbaugh, Steffensmeier, Feld, Morasg, Chesney-lind, & Kruttschni, 2008; Steffensmeier, Schwartz, Slepicka, & Zhong, 2023).

³ De gehanteerde definitie is: 'Alle verdachten van geweldsmisdrijven. Onder geweldsmisdrijven vallen alle seksuele misdrijven, waaronder verkrachting, aanranding en ontucht. Daarnaast gaat het om levensdelicten, zoals moord en doodslag, hulp bij zelfdoding, euthanasie en abortus. Ook dood en lichamelijk letsel door schuld, bedreiging, mishandeling, diefstal met geweld en afpersing horen bij deze categorie.' (CBS Statline). Het gaat om personen die als verdachten zijn geregistreeerd in het registratiesysteem Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de politie.

2.4. RISICOFACTOREN

Recent (literatuur) onderzoek naar meidencriminaliteit suggereert dat de verschillen tussen meiden en jongens in delinquent gedrag verklaard kan worden door verschillen in blootstelling aan risico- en beschermende factoren voor delinquentie (Beerthuizen et al., 2023). Zelfrapportage onderzoek in Nederland lijkt dit te bevestigen. Meiden die een delict rapporteren melden in vergelijking met niet-delinquente meiden:

- *vaker alcohol- en drugsgebruik;*
- *vaker een problematische gezinssituatie;*
- *vaker het hebben van delinquente vrienden te hebben;*
- *vaker gedragsproblematiek.*

Daarnaast blijken meiden die daadwerkelijk als verdachten zijn aangemerkt vaker uit een één-ouder gezin te komen of een huisgenoot te hebben die ook verdacht is.

Wanneer er echter rekening wordt gehouden met deze risicofactoren (en andere kenmerken) dan speelt sekse geen rol meer bij het voorspellen van zelf-gerapporteerd daderschap (Beerthuizen et al., 2023). Verder laat literatuuronderzoek zien dat hoewel meiden een aantal risicofactoren delen met jongens, er bij meiden tevens andere risicofactoren worden ervaren voor delinquentie. Zo lijkt het erop dat seksueel misbruik bij delinquente meiden vaker een rol speelt, terwijl bij jongens psychopathische trekken of antisociale attitudes vaker een rol spelen (idem).

3. AARD EN ERNST

'MEIDENGROEPEN, DIE PAKKEN DAN EEN SCHAAP UIT DE KUDDE EN DIE WORDT DAN GEÏNTIMIDEERD, VERNEDERD, IN ELKAAR GESLAGEN. DAT WORDT DAN GEFILMD EN DIE FILMPJES DIE WORDEN RONDGESTUURD.' (RESPONDENT POLITIE)

In dit hoofdstuk bespreken we de aard, omvang en ernst van de gevonden problematiek rondom meidengeweld in Arnhem. De bevindingen zijn gebaseerd op de interviews met professionals en betreffen dus de ervaringen van onder andere jongerenwerkers, politiemedewerkers, en andere welzijns- en veiligheidspartners uit de Arnhemse praktijk.

3.1. HOOFDPUNTEN SAMENGEVAT

- Bij meidengeweld gaat het meestal om groeps mishandelingen van meiden met een anders meisje als slachtoffer.
- Vaak is sprake van een langere hybride track van geweld, met online en offline componenten (delen van beelden, online beledigingen en bedreigingen).
- Sociale media zorgen dat conflicten langer duren en kunnen escaleren.
- Betrokken meiden kampen vaak met problemen op meerdere gebieden.
- Dader- en slachtoffer rol wisselen elkaar af.
- Omstanders spelen zowel online als bij het fysieke gevecht een ophitsende rol.
- Het geweld kan ernstig van aard zijn met fysieke verwondingen tot gevolg, wapengebruik wordt maar weinigesignaleerd.

3.2. VERSCHIJNINGSVORMEN

Hieronder komen de verschillende gevonden verschijningsvormen aan bod.

3.2.1. GROEPSMISHANDELINGEN

De meest genoemde verschijningsvorm is groeps mishandeling. De respondenten kennen hier verschillende voorbeelden van. In de meeste gevallen gaat het om een groep meiden die samen een enkel slachtoffer aanvallen, waarbij het slachtoffer vaak tevens een meisje is (maar niet altijd). Een jongerenwerker vertelt:

'Het slachtoffer en de daders waren allemaal meiden van tussen de 10 en 18 jaar, en van verschillende scholen. Het meisje was alleen, en de twee [hoofd]daders gingen richting haar toe en zeiden: *'wat heb je over mij gezegd?'* Zo'n uitspraak was het en toen heeft zij geantwoord; *'Nee, ik heb niets gezegd'*.

Toen kreeg zij een vuist, of ten minste een klap, en toen heeft ze zichzelf op de grond laten vallen eigenlijk en echt handen voor de ogen en hoofd gedaan, maar dan nog werd ze geschopt. En zij werd toen echt aangevallen. Vervolgens, toen ze op de grond lag, werd ze door een ander meisje ook aangevallen [...].

Ondanks dat ze op grond al lag, dus stil lag, werd er nog door geschopt. Er stonden mensen om haar heen te filmen. De filmpjes zijn uiteindelijk gedeeld op social media.' (respondent jongerenwerk)

Het beeld van respondenten is dat het vaak gaat om conflicten die al langere tijd lopen en die op een gegeven moment leiden tot geweldsincidenten.

3.2.2. VERNEDERINGEN EN SPIJTBETUIGINGEN

Naast groepsmishandelingen, waar er fysiek geweld wordt gepleegd tegen het slachtoffer, hebben professionals ook voorbeelden van spijtbetuigingen, waarbij een slachtoffer gedwongen wordt om te knielen en spijt te betuigen. Het gaat hier om het publiekelijk vernederen van het slachtoffer. Een respondent ziet dat er een trend is onder jongeren in Arnhem (maar ook in andere steden), om iemand met een groep te vernederen. Een meidengroep in Arnhem maakt zich hier schuldig aan:

'Om zelf wat hoger op te komen in de groep natuurlijk. Waar ze elkaar filmen en dus... Dan moet bijvoorbeeld een meisje met kleding in het water springen anders dan gebeurt er wat of een kus op de schoen geven en zeggen dat het je spijt. Dus echt hele vernederende activiteiten die ook wel plaatsvinden.' (respondent jongerenwerk)

De plegers en/of omstanders filmen het incident en delen dit via verschillende online platforms. Hierbij merken we op dat dit geen fenomeen is dat enkel onder meiden plaatsvindt, maar in algemeenheid voorkomt onder jongeren in Nederland.

Een respondent vertelt over een voorbeeld op een basisschool:

'Een filmpje over dat een meisje verschillende schoenen van betrokkenen moest kussen, namen moest noemen. En dat was eigenlijk op basis van het feit dat zij een keer iets of iemand had uitgescholden. Dat is eigenlijk een soort van wraakvideo. Dus dat vond ik erg schrijnend om te zien want dat meisje was twaalf jaar en dan gebeurt dat.' (respondent jongerenwerk)

3.2.3. OVERIG GEWELD

Naast groeps mishandelingen- en vernederingen van een enkel slachtoffer, zijn er bij respondenten ook voorbeelden bekend van (groeps)gevechten tussen meiden op afspraak. Tevens komt één-op-één geweld voor tussen meiden die een conflict met elkaar hebben. Dit zijn op zichzelf staande conflicten: eenmalig en zonder betrokkenheid van anderen. Respondenten zien dit niet als het 'fenomeen' meidengeweld, waarbij het groeps- en voortdurende karakter kenmerkend is.

3.2.4. OVERIGE CRIMINALITEIT

Gevraagd naar andere vormen van criminaliteit die opvallen bij meiden, noemen respondenten vooral vermogensdelicten. Winkeldiefstal wordt hierbij het meest genoemd. Een respondent kent een voorbeeld van afpersing op school:

'Zij moest, volgens haar verhaal, moest zij van haar vriendje zorgen dat er geld gestort kon worden op haar rekening. Dus zij moest haar bankgegevens geven. Witwassen van het geld, via de rekening van een jongere.' (respondent gemeente)

Toen de opvoeder van het meisje hierachter kwam en haar rekening blokkeerde, heeft zij en ander meisje gehanteerd om haar rekening te lenen voor het storten het geld. Voor dit delict kwam zij als verdachte in beeld bij de politie. De respondent vervolgd:

'En zij moest dit doen van het vriendje waarmee ze ook op het filmpje stond. Zij heeft ook nog steeds geen aangifte gedaan, omdat ze bang is om aangifte te doen. Dus op het moment dat zij geen aangifte doet, heeft de politie geen grond om daadwerkelijk iets te doen.' (respondent gemeente)

3.3. HYBRIDE KARAKTER

Conflicten worden zoals hierboven vermeld niet alleen fysiek uitgevochten; vaak is sprake van een langer conflict met on- en offline (gewelds)uitingen. We noemen deze ketens tracks van hybride geweld⁴. Een respondent licht toe hoe de dynamiek van een dergelijk track eruit kan zien:

'Ja, het gaat erom, een aantal meiden heeft dan ruzie met elkaar. Meidengroepen, die pakken dan een schaap uit de kudde en die wordt dan geïntimideerd, vernederd, in elkaar geslagen. Dat wordt dan gefilmd en die filmpjes die worden rondgestuurd. Dat is kennelijk een soort van trend. En dat lijkt ook wel redelijk normaal te zijn. Maar dat gebeurt. En daarop krijg je weer een wraakreactie van de andere bij meidengroep.'

(respondent politie)

3.3.1. STRAATWAARDEN

Verschillende respondenten vertellen dat status en het voor jezelf opkomen een belangrijke rol spelen bij de betrokken meiden en dat het filmen van het geweld en dit delen op sociale media statusverhogend werkt voor de pleger, en verlagend voor het slachtoffer. Een jongerenwerker hierover:

'Dat ging om leerjaar twee. Dat waren drie meisjes waarvan er twee zijn gaan vechten. En de derde filmt. En die nemen een meisje te grazen in het kleedlokaal van gym. De deur dichtdoen, dus echt doordacht. Iedereen wordt ingeschakeld; *'Jij doet dit, jij doet dat'*. En echt zware kickboksen, ferme trappen. Het gaat erna weer door op de gang, er staan ook jongens omheen. Heel duidelijk van; *'Dit is het moment en nu gaan we.'* Heel erg geënceneerd bijna.' (respondent VIOS over een incident op een middelbare school)

Voor jezelf opkomen, machogedrag en tonen van agressie en geweld zijn voorbeelden van straatwaarden waar jongeren op straat status mee krijgen.⁵ Dit soort gedeelde straatwaarden en eigen morele opvattingen onder jongeren die tijd met elkaar doorbrengen wordt straatcultuur genoemd (De Jong, 2007). De online wereld geeft een extra dimensie aan straatcultuur en kan gezien worden als een verlengstuk van de straat

⁴ Hier deden de onderzoekers Mehlbaum & Van den Akker landelijk onderzoek naar voor Politie en Wetenschap in de publicatie: 'Geklapt, gefilmd, gedeeld' die later dit jaar gepubliceerd wordt.

⁵ Hierbij merken we op dat straatwaarden kunnen verschillen en dynamisch zijn.

(Roks & Van den Broek, 2017). In relatie tot (jongeren)geweld spreken Van den Broek en Roks (2023) over 'hybridisering' van de straatcultuur, waarbij off- en online problemen gebiedsoverstijgend zijn en elkaar voortdurend beïnvloeden.

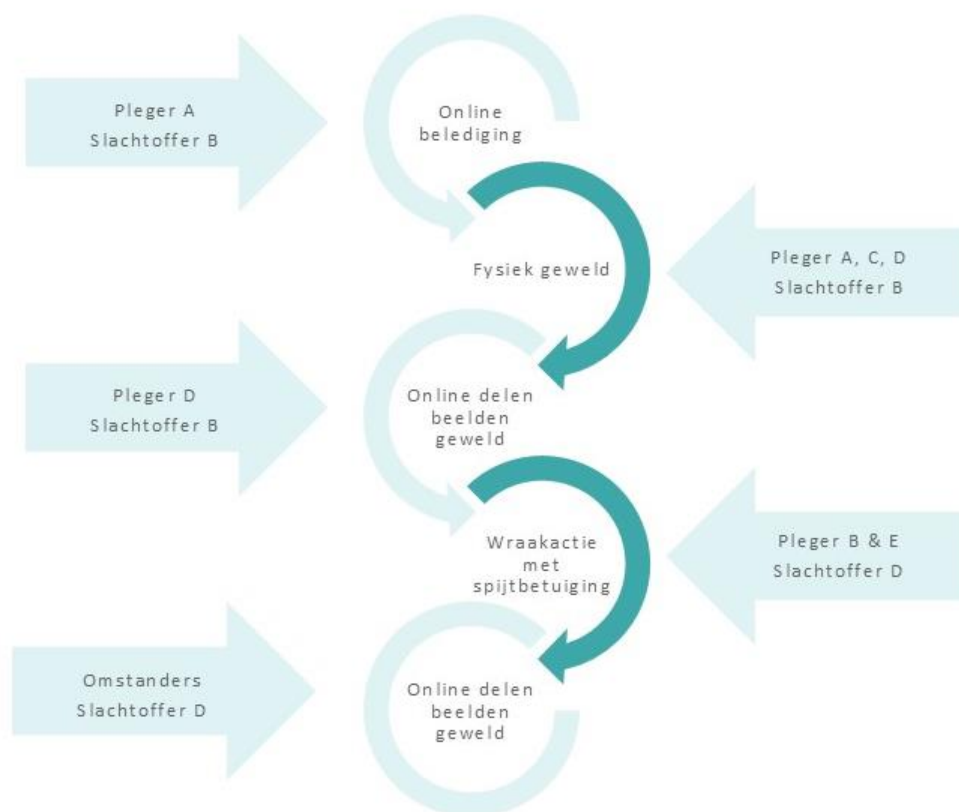
Straatwaarden en straatcultuur werd voornamelijk aan jongens gelinkt, maar uit de voorbeelden van professionals blijken de zelfde waarden te gelden voor een deel van de meiden in Arnhem.

3.3.2. TRACKS VAN GEWELD

Het gepleegde geweld kan weer nieuw geweld uitlokken, wanneer het slachtoffer wraak neemt. Dit kan leiden tot een geweldscyclus, waarbij dader- en slachtofferschap elkaar afwisselen. Het slachtoffer kan ook al langer gepest worden, waarbij het pesten overgaat tot het plegen van fysiek geweld.

Hieronder is een voorbeeld van een track gemaakt met online en offline (gewelds)elementen. In de track is het diffuse dader- en slachtofferschap te zien en de verschuiving van een conflict tussen twee personen naar een grotere groep.

Figuur 3.1. - Voorbeeld track van hybride straatgeweld⁶

⁶Mehlbaum et al., 2024.

Respondenten kennen veel voorbeelden van dergelijke geweldscycli waar jongeren in belanden, en waar steeds meer actoren bij betrokken raken:

'Dus een meisje is daarheen gelokt, is in die bushalte in elkaar getrapt door drie andere meiden. Dat is ook weer gefilmd. En dat is een wraakactie op de actie in het park, wat weer een actie was op een belediging.' (respondent gemeente)

'En die wraakzucht zit dan zo diep, dat je families gaat benaderen. Dat je op een gegeven moment andere groepjes of je neven laat komen om de vechtpartij weer te laten slagen.' (respondent jongerenwerk)

'Omdat het, zeg maar, het verplaatst zich naar dat sociale media gebeuren. Dan krijgt het een andere wending, er worden mensen bijgehaald. De ene heeft een vriendin en die probeert haar dan mee te nemen in die ruzie die zij heeft met een ander.' (respondent jongerenwerk)

3.4. OORZAKEN EN AANLEIDINGEN

Uit de praktijkvoorbeelden van respondenten blijkt dat er verschillende oorzaken en aanleidingen kunnen zijn voor het meidengeweld. Hierboven is reeds genoemd dat sprake kan zijn van een langer lopend conflict, waarbij on- en offline aanvaringen, dreigingen en/of beledigingen zijn geuit en die leiden tot één of meerdere fysieke gevechten.

Wat de eerste aanleiding is voor een dergelijk conflict is niet altijd duidelijk. Soms kan het gaan om een ogenschijnlijk klein iets dat de aanleiding vormt. Een jongerenwerker geeft hier een voorbeeld van:

'...waarin iemand teveel trekjes van de vape had genomen van de ander. En ze hadden afgesproken; je mag er dan vier [trekjes]. En toen ze hem had teruggegeven, had ze er nog even aangetrokken. En daar is een ruzie uit ontstaan, een gevecht uit ontstaan. Dus eigenlijk een ruzie over misschien 20 cent, waar het dan over gaat. Dan moest zij dus een vape teruggeven, als tegenpresentatie. Maar dat wilde het meisje niet, want het waren volgens haar maar vier trekjes. Vervolgens gaan andere meiden zich ermee bemoeien. Want dan wordt het ineens niet meer één op één, maar dan gaan er groepjes van die meiden een soort back-up geven, en dan loopt het uit de hand.' (respondent jongerenwerk)

Roddelen, elkaar online beledigen of pesten zijn aanleidingen voor een conflict. Ook een 'rare' of verkeerde blik kan de aanleiding zijn voor een ruzie of het opnieuw opblazen van een conflict, zo horen respondenten van betrokken meiden:

'...dan komen ze elkaar weer tegen en ze keek vies naar mij of ze keek net te lang naar mij, één seconde te lang, ja En dan begint het weer, het blijft zo lang doorgaan.' (respondent jongerenwerk)

3.5. LOCATIES

Kenmerkend voor het meidengeweld is dat het plaatsvindt op openbare locaties. Dit blijkt uit voorbeelden die professionals zelf hebben gezien of die ze hebben gezien op beelden van het geweld. Daarnaast is school een belangrijke locatie. Jongeren brengen hier veel tijd door, spreken elkaar en conflicten komen hier tot uiting. Jongerenwerkers en VIOS-coördinatoren kennen verschillende voorbeelden van meidengeweld op een schoollocatie. Overigens is het niet zo dat een conflict zich tot één school beperkt. Jongeren die betrokken zijn bij een conflict en behoren bij dezelfde vriendengroep kunnen op meerdere scholen zitten. Een professional gebruikt hiervoor de term 'leerlingtoerisme', waarmee hij doelt op jongeren die elkaar bezoeken op verschillende scholen. Dit kan onschuldig zijn, maar ook gaan om het uitvechten van een conflict of 'verhaal halen' bij een leerling.

Een andere locatie die genoemd is, is de kermis in Malburgen. Ook dit is een verzamelplek voor jongeren, waar respondenten voorbeelden kennen van meiden die met elkaar 'op de vuist gingen'. Een lopend conflict leidde daar tot een vechtpartij:

'Dat heeft heel lang doorgesudderd, terwijl je hoopt al daar op de kermis, wanneer je ze te pakken hebt, dat het al klaar is. Maar dat is dus niet gebeurd. Het ging om een social media post. Zij waren 15, 16. Ik zat er tussen. Ik ving gewoon klappen op. Ze wilden niet loslaten. Op een gegeven moment vielen er plukjes haar.' (respondent straatcoaches)

Een andere respondent kent een vechtpartij die ontstond in een winkel:

'In een winkel waar ook ruzie was tussen twee meiden op school. En dan werkt één van die meiden in een winkel en dan komt die andere meid verhaal halen in die winkel. En dan ontstaat er dus een vechtpartij in de winkel.' (respondent gemeente)

In de gesprekken met professionals die een overkoepelend beeld van de stad hebben, blijkt dat de betrokken meiden vaak in kwetsbare wijken wonen, zoals Presikhaaf, Malburgen en Geitenkamp. Respondenten wijzen er echter ook op dat Arnhem niet zo groot is en dat jongeren zich door de hele stad bewegen en vriendengroepen bestaan uit jongeren uit verschillende wijken. Een respondent uit de hulpverlening, ziet regionaal ook een doelgroep van kinderen die (ernstig) probleemgedrag vertonen ten gevolge van vechtscheidingen en die niet in kwetsbare wijken wonen.

3.6. ERNST EN IMPACT

De besproken geweldsincidenten variëren in ernst en impact. Hieronder zijn de meest voorkomende gevolgen toegelicht.

3.6.1. FYSIEKE VERWONDINGEN

Het in elkaar slaan van een meisje door meerdere andere meiden kan er volgens respondenten hardhandig aan toe gaan. Ze benoemen dat de mishandelingen een erg gewelddadig karakter kunnen hebben en tot verwondingen kunnen leiden. Hieronder enkele voorbeelden uit de interviews.

'Op die beelden zie je ook duidelijk drie meiden die een andere meid mega hard slaan en schoppen. Volgens mij had dat meisje ook een gebroken neus.' (respondent politie)

'Slachtoffer is een meisje van 12 die met een hamer tegen haar gezicht werd geslagen door een 13- jarig meisje.' (respondent politie)

'Je ziet een meisje dat op de grond zit. En die eerst verbaal, wordt aangesproken. Ja, en dan uit het niets, dan gaan ze met zijn drie of vier vol trappen op het hoofd of het boven lichaam.' (respondent jongerenwerk)

'Dat is ook vaak het idee. Het gaat er niet om dat iemand een lesje heeft geleerd door de klappen, maar er moet ook echt schade zijn. Er moet iets kapot zijn. Een meisje moet een gat in haar hoofd hebben, of een blauw oog hebben. Mensen moeten kunnen zien dat jij dan als meisje dat rechtgezet hebt.' (respondent jongerenwerk)

'Ze is ook wel een sterke meid. Dus die anderen hadden eigenlijk niet heel veel kansen om het zo maar te zeggen. En ook op de grond gegooid, uiteindelijk ook een gat in de hoofd, is ook met ambulance weggevoerd. Dus dat was ook wel een heftige vechtpartij.' (respondent jongerenwerk)

3.6.2. WAPENGEBRUIK

Sommige respondenten kennen voorbeelden van meidengeweld, waarbij wapens zijn gebruikt (zoals een hamer). Daarnaast zijn bij sommige respondenten uitspraken bekend van meiden, zoals: 'ik ga je steken'. Een respondent heeft gehoord dat bij een vernederingsincident een vuurwapen gebruikt is als dreigement om een meisje de schoenen van anderen te laten kussen, maar weet niet of dit waar is. Hoewel het aantal bekende incidenten meidengeweld met meiden (nog) laag lijkt, maken sommige respondenten zich wel zorgen over de ernstigere vormen van het geweld. Een jongerenwerker vertelt hierover:

'En twee meiden die met elkaar op de vuist gaan. Vervolgens zagen ze mij. En toen zijn er een paar weggerend. Maar één van de daders/slachtoffer die riep; *'Ik had haar moeten steken!'* En dan denk ik bij mezelf: Zo, kijk, steken is al heftig, maar je moet ook kijken wat voor reden, weet je. En het gaat om niks, maar om haar status. En anders wordt zij gezien als een *pussy*. Dus ze had daar moeten steken. En de andere dame had weer een boksbeugel bij zich. Wat ik normaal gesproken gewend ben van jongens, waren dit gewoon meiden, dat ik echt dacht gewoon; *'Wow, heftig; zijn we al zo ver?'* (respondent jongerenwerk)

Een respondent uit de zorg ziet, op regionale schaal, dat jongeren vaker wapens dragen en dat geslacht bij deze ontwikkeling geen rol speelt.

3.6.3. SEKSUELE EXPOSING VERNEDERING

Naast fysiek geweld, kent een respondent een voorbeeld, waarbij meiden seksuele beelden delen (exposen) om een ander meisje te vernederen. Meerdere respondenten benoemen dit:

'Het was een hele grote groep, ook met jongens en meiden door elkaar. En waarvan twee meiden ruzie met elkaar hadden en dat één meisje gewoon een seksvideo laat zien van het ander meisje met de hele groep eromheen en echt gewoon het filmpje aan iedereen toont.' (respondent VIOS)

'En dan heb ik het over bijvoorbeeld exposen online, waarin je ziet dat er verschillende accounts gemaakt worden en dat ook weer een oorzaak is tot uiteindelijk eventueel offline geweld. En dat ook onder meiden zelf.' (respondent jongerenwerk)

In een ander geval ging het om een ruzie tussen twee vriendinnen, waarna één van hen beelden van de ander ging verspreiden, waarna dit leidde tot een fysiek gevecht. Een respondent vertelt over de aanleiding:

'Vorig jaar, is zij voor de eerst naar de middelbare school gegaan. In de herfstvakantie is een foto van een vagina in groepen rondgegaan, en op school, met haar naam onder.' (respondent gemeente)

In algemene zin maken meerdere respondenten zich zorgen over de kwetsbaarheid van meiden voor seksueel overschrijdend gedrag, zowel on- als offline. Offline gaat het dan onder andere om de kwetsbaarheid van meiden voor seksuele uitbuiting. Een respondent kent een voorbeeld uit een andere gemeente waarbij meiden het voortouw namen om andere meiden te ronselen voor prostitutie.

3.6.4. IMPACT OP LANGE TERMIJN

Op basis van de interviews hebben we weinig zicht gekregen op de impact van het geweld op de langere termijn. Een enkele respondent heeft hier een voorbeeld van ter indicatie:

'Eén van de meiden is zelfs naar EMDR [therapie] toe gegaan daarvoor, omdat het zo'n heftige impact had op haar.' (respondent jongerenwerk)

Tevens benoemen respondenten dat de online beelden blijven circuleren en dat slachtoffers daar telkens weer mee geconfronteerd kunnen worden. Daarnaast maakt de online factor dat de impact ook groter is, omdat meer mensen zien dat het slachtoffer vernederd of in elkaar geslagen is en beperkt zich dit niet meer tot enkel de directe betrokkenen. In algemene zin hebben respondenten zorg over de cyclus van wraakactie op wraakactie met gebruik van geweld.

4. ACTOREN

IK DENK DAT BIJ EIGENLIJK ALLE CASUÏSTIEK DIE BIJ ONS KOMT, OF IN IEDER GEVAL EEN HEEL GROOT DEEL, GAAT HET TOCH OM EEN COMBINATIE VAN EEN INSTABIELE THUISITUATIE SAMEN MET, WEL OF NIET GETEST, MENTAAL BEPERKT OF LVB. OF DAT HET OP SCHOOL NIET LEKKER GAAT.' (RESPONDENT GEMEENTE)

In dit hoofdstuk staan de actoren centraal die betrokken zijn bij meidengeweld. De bevindingen zijn gebaseerd op de gesprekken met professionals in gemeente Arnhem (met een focus op de wijken in Arnhem-Oost).

4.1. HOOFDPUNTEN SAMENGEVAT

- Betrokken meiden kampen vaak met problemen op meerdere gebieden.
- Dader- en slachtoffer rol wisselen elkaar af.
- Bij de track van een conflict kunnen meerdere daders en slachtoffers betrokken zijn.
- Omstanders spelen zowel online als bij het fysieke gevecht een ophitsende rol.
- Familieleden kunnen betrokken raken bij een conflict en dit kan zorgen voor verdere escalatie.

4.2. TYPERING BETROKKENEN MEIDEN

De meiden die in de voorbeelden van respondenten genoemd worden, variëren in leeftijden tussen de 10 tot 18 jaar, waarbij het in de meeste voorbeelden gaat om meiden onder de 14 jaar. Uit de interviews met professionals blijkt dat het bij de betrokken meiden vaak gaat om meiden die te typeren zijn als kwetsbaar en die problemen hebben op meerdere gebieden. Enkele typeringen van respondenten:

'Een meisje van dertien, waar ik ook direct bij betrokken ben. Komt ook uit een gezin waar best wel wat problemen zijn. Ook op school spelen al langere tijd problemen.'(respondent gemeente)

'En de meiden [daar] hadden wij al lang zorgen om, omdat er vanuit het kinderwerk al signalen waren van; dit gaat niet goed. Er was al hulpverlening achter de voordeur bij een aantal.' (respondent jongerenwerk)

'De meiden die we tot nu toe allemaal hebben benoemd denk ik, daar speelt bij alle wel iets thuis. Of een vorm van dat ze niet goed genoeg zijn, niet gehoord worden, niet geliefd worden en dan verhard raken.' (respondent jongerenwerk)

'Dus als er conflicten zijn die eigenlijk niet eens wat met haar van doen hebben, mengt zij zich daarin. Omdat er ook wordt gezegd van; 'Dat wordt gezegd over die en die.' En dan is zij al helemaal ready om daar aan mee te gaan doen en voor andere mensen op te komen. Eén, omdat zij graag gezien wil worden; de aandacht en ze wil er gewoon graag toedoen. Een stuk je eigenwaarde wat daar ontbreekt. En twee, omdat zij is gewoon niet terughoudend om geweld te gebruiken.' (respondent jongerenwerk)

Uit de gesprekken komen enkele voorbeelden naar voren van meiden van wie bekend is dat zij zich vaker schuldig hebben gemaakt aan geweldspleging en die al vaker in beeld zijn gekomen bij politie, HALT, Reclassering of het Zorg- en Veiligheidshuis.

We merken op dat het hier veelal gaat om meiden die betrokken zijn bij de fysieke geweldsincidenten. Online pestgedrag en 'meidenvenijn' komt volgens respondenten veel breder voor onder meiden.

4.3. SLACHTOFFERSCHAP DOOR ASSOCIATIE

Uit de interviews en gegeven voorbeelden blijkt dat de slachtoffers van het meidengeweld vaak niet willekeurig gekozen zijn. De slachtoffers kunnen zelf een conflict hebben met de plegers, of er kan sprake zijn van een slachtoffer die gezien wordt als behorende bij 'de groep' van degene met wie het conflict is. Het woord groep is hierbij tussen aanhalingstekens geplaatst, omdat jongerengroepen vaak tijdelijk en fluide zijn en jongeren (dus ook meiden) bij verschillende 'groepjes' kunnen horen, soms ook tegelijkertijd. Jongeren in groepjes kunnen om verschillende redenen bij elkaar komen en in de ene samenstelling overgaan tot het plegen van geweld en in een andere niet. Het

kan dus zijn dat iemand slachtoffer wordt, vanwege een vriendschap met degene met wie de pleger een conflict heeft.

4.4. DIFFUUS DADER- EN SLACHTOFFERSCHAP

De rol van dader en slachtoffer kan afgewisseld worden binnen een conflict, waardoor sprake is van diffuus slachtofferschap. Binnen een track van geweld, kan iemand slachtoffer zijn van belediging of bedreiging op sociale media, waarna diegene besluit om wraak te nemen en zelf overgaat tot geweld. Een respondent legt uit:

'Op het moment dat er een vechtpartij is en je hebt die vechtpartij verloren, dus dat slachtoffer dan, die zal er alles aan om de vechtpartij nog een keer te laten slagen. Dus die zal gewoon doorgaan, want die heeft nu zoiets van: Ik heb nu schande gepakt, dat is niet oké.' (respondent jongerenwerk)

Online beledigingen, pesterijen of bedreigingen kunnen een aanleiding zijn voor het online slachtoffer om fysiek wraak te nemen op de online pleger. Een respondent geeft een voorbeeld van een meisje dat een ander meisje in elkaar heeft geslagen:

'Dus zij heeft meerdere incidenten, en de aanleiding is altijd een of andere belediging. Het gaat altijd online, en gedeeld. Allemaal vage insinuaties en dan ontstaat er een gevoel van ik moet voor mezelf opkomen door die ander te mishandelen.' (respondent gemeente)

Meiden kunnen ook afspreken om met elkaar te vechten naar aanleiding van een bestaand conflict en afhankelijk van hoe de vechtpartij verloopt kan pas achteraf bepaald worden wie de dader en wie het slachtoffer is.

4.5. OMSTANDERS EN GROEPSDRUK

Groepsdruk speelt een belangrijk rol bij het ontstaan en escaleren van geweldsincidenten. Dit vindt zowel off- als online plaats.

4.5.1. FYSIEKE OMSTANDERS

Naast degenen die daadwerkelijk het geweld plegen, blijkt uit de casusvoorbeelden dat er vaak omstanders zijn die getuige zijn van de mishandeling. Uit de filmpjes die respondenten kennen, blijkt dat deze omstanders meestal geen helpende hand bieden en het geweldsincidenten juist filmen en vervolgens delen op sociale media. Het valt

sommige respondenten op dat de omstanders op filmpjes vaak jongens zijn. Meerdere respondenten vertellen hierover:

'Best heftig om te zien dat er dan zo luchtig en lacherig wordt gedaan.'
(respondent politie)

'...dan zag je al drie of vier meiden bij elkaar komen en je zag vervolgens uit alle hoeken en gaten jongens komen, niet om zich mee te bemoeien maar allemaal om te filmen, allemaal voor de sensatie.' (respondent jongerenwerk)

Omstanders spelen vaak een ophitsende rol spelen, waarbij de belagers aangemoedigd worden om geweld te plegen. Een professional noemt dit de 'sensatiecultuur' die heerst onder jongeren. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een ruzie tussen twee meiden, ontstaan doordat de ene seksuele beelden van de ander heeft verspreid. Een respondent vertelt over de rol van omstanders bij dit conflict dat uitmondde in een vechtpartij:

'Er is ook weer een groepje geweest om haar heen die heeft gezegd; *'daar moet je iets aan doen'*. Ze heeft afgesproken bij de supermarkt met het meisje waar ze fittie mee had om dit uit te vechten. Gestimuleerd door anderen heeft zij die afspraak gemaakt om dat uit te gaan vechten. En daar is er een vechtpartij ontstaan. Is ze zelf in elkaar geslagen, want dat meisje was toch iets sterker dan haar. En er was een hele groep omheen. Filmen. Maar alleen de twee meiden vechten, de rest staan eromheen als een soort kooigevecht. En die meiden gingen knokken.' (respondent gemeente)

4.5.2. ONLINE OMSTANDERS

Ook uit andere voorbeelden van respondenten blijkt dat aanmoedigingen van omstanders zorgen voor geweldsescalatie van een conflict. Zo vertelt een jongerenwerker over een ruzie tussen twee meiden die wordt besproken in een Snapchatgroep op een school waar hij werkt:

'Er zitten jongens bij in de leeftijd van 10 tot en met 16 en die komen allemaal samen [in een Snapchatgroep] en die groepsdruk, hoe ze daar samen komen in zo 'n groep, zo'n Snapchatgroep. En dat ze eigenlijk ze ook echt pushen om elkaar wat aan te doen of om die ruzie wat groter te maken, dat is heel zorgelijk.' (respondent jongerenwerk)

4.6. BETROKKENHEID VAN FAMILIE

Niet alleen jongeren, als daders, slachtoffers of omstanders, spelen een rol bij de conflicten. Ook familieleden kunnen hierbij betrokken raken. Respondenten kennen hier verschillende voorbeelden van. Familieleden, vaak ouders, raken betrokken omdat ze hun kind willen helpen, maar hun betrokkenheid kan ervoor zorgen dat een conflict verder escaleert. Enkele voorbeelden:

'Dit meisje is toen omsingeld. Toen is op een gegeven moment de vader erbij gekomen. Dat is helemaal uit de hand gelopen. De vader is geduwd.' (respondent jongerenwerk)

'Waar dus ook het hele gezin bij kwam. En op een gegeven moment gingen zij ook over grenzen heen, met; *'Van de week pakken we jou'*. (...) Beruchte families, ook allebei wel. En dan is het broers optrommelen, neven optrommelen. [...] En dan kogelvrije vesten aan en dat mag. Maar als je dan ziet wat ze allemaal nog aan wapens meenemen. Binnen no-time stond er weet ik niet hoeveel politie. Maar op klaarlichte dag he. Gewoon bij het winkelcentrum.' (respondent jongerenwerk)

'En dan op een gegeven moment, kwam er nog een moeder van een ander. En toen was er een omstander gebeld en het werd alleen maar groter, dus toen moest er een andere jongen die moeder weer kalmeren. Wat natuurlijk heel gebruikelijk is, maar zodra twee personen met elkaar in conflict komen, ze roepen allebei die achterbannen op.' (respondent gemeente)

5. OMVANG EN ONTWIKKELING

'VOOR MIJN GEVOEL IS HET INDERDAAD EEN TREND DIE IN KORTE TIJD, HEEL SNEL IN OPKOMST IS GEKOMEN. VOOR 1,5 - 2 JAAR GELEDEN HEB IK HET NIET ZO SPECIFIEK, IN DEZE VORM GEZIEN OF GEHOORD.' (RESPONDENT GEMEENTE OVER GROEPSMISHANDELINGEN DOOR MEIDEN)

In dit hoofdstuk staat de omvang en ontwikkeling van geweld onder meiden centraal. We baseren ons hierbij voornamelijk op het beeld dat professionals hebben uit hun praktijk. Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van beschikbaar cijfermateriaal uit de CBS-database.

5.1. HOOFDPUNTEN SAMENGEVAT

- **Uit de cijfers aantallen geregistreerde minderjarige verdachten blijkt geen stijging van het aantal vrouwelijke verdachten.**
- **De praktijkprofessionals ervaren een aantal ontwikkelingen:**
 - **Toename groepsgeweld door meiden.**
 - **Toename van ernst van geweld door meiden.**
 - **Meiden zijn minder onder de indruk van politie en handhaving.**
 - **Meiden maken zich (meer) schuldig aan seksuele exposing van meiden met wie ze ruzie hebben.**

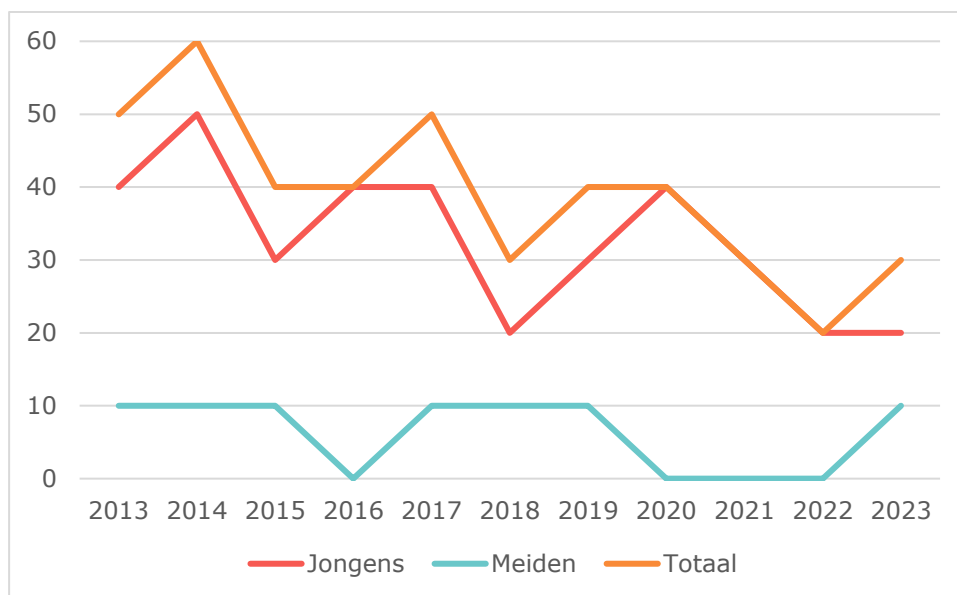
5.2. BESCHIKBAAR CIJFERMATERIAAL

Om inzicht te krijgen in de omvang van de problematiek is gekeken naar het aantal geregistreerde minderjarigen voor geweldsmisdrijven door de politie. Hierbij merken we op dat niet alle geweldsincidenten bekend en geregistreerd raken bij de politie (het zogenaamde *dark number*). De politie is niet altijd op de hoogte van een gepleegde mishandeling en wanneer de politie ter plaatste komt bij een vechtpartij, is niet altijd duidelijk wie de plegers en slachtoffers zijn. Het aantal verdachten tussen de 12 en 18 jaar in de gemeente Arnhem die wel door de politie geregistreerd zijn is te zien in tabel 4.1. In deze tabel is te zien dat het aantal geregistreerde vrouwelijke minderjarige verdachten op 10 of nul staat⁷. Er worden dus weinig vrouwelijke verdachten onder de 18 jaar geregistreerd bij de politie en hierin is ook geen stijgende ontwikkeling te zien

⁷ Dit komt omdat de CBS cijfers afgerond worden op tientallen.

vanaf 2010. Op basis van de CBS-gegevens is geen uitsplitsing naar wijken en geslacht te maken.

Tabel 4.1. - Aantal geregistreerde jeugdige verdachten voor een geweldsmisdrijf in de gemeente Arnhem 2010-2023

Bron: CBS Statline, verdachten, delict, geslacht en woongemeente, extractiedatum 30 oktober 2024

Respondenten uit het jongerenwerk denken dat de angst om als verklikker te boek te staan (een straatwaarde onder de jongeren) tevens meespeelt in het *dark number* van jongeren die bij geweldsdelicten betrokken zijn. Eén jongerenwerker vertelt hierover:

'Ik denk dat, daar hebben we het hiervoor ook over gehad, dat de registraties door scholen of politie, wat dan ook, dat dat echt nog wel sterk achterloopt. Omdat er ook gewoon heel erg sterk sprake is van een 'snitchcultuur'. Onder jongens en meiden. Waarin, of je nou slachtoffer bent of niet, zodra je iets deelt en je wordt bestempeld als *snitch*, dan word je nog meer afgestoten en dan ben je nog meer de lul.' (respondent jongerenwerk)

In de praktijk zien ouders vaak wel het belang van een aangifte, maar willen ze niet dat hun kind daardoor (weer) in een onveilige situatie komt of dat deze verergert.

5.3. PRAKTIJKBELEVING

Hieronder schetsten we een aantal ontwikkelingen die professionals in de praktijk ervaren.

5.3.1. ERVARING DAT HET VAKER VOORKOMT

Respondenten, zoals wijkagenten, jongerenwerkers en medewerkers van SASS, ervaren dat geweld tussen meiden de afgelopen maanden is toegenomen. Hoewel ze erkennen dat ruzies of vechtpartijen van alle tijden zijn, hebben ze het idee dat het nu ernstiger is en vaker wordt gepleegd door meiden. Ze zien dit als een zorgwekkende ontwikkeling. Een selectie van de opmerkingen de respondenten hierover:

'Maar ook heel belangrijk, onze samenwerkingspartners. Die ook zeggen van; *'Dit is toch wel anders dan wij zijn gewend.'* Maar ook binnen de school; *'We hebben meer problemen met de meisjes dan met jongens.'* Dat is de omgekeerde wereld dan 10 jaar terug bij wijze van spreken.' (respondent jongerenwerk)

'En vooral met meiden dan hé. Ik heb nu al meer filmpjes gezien, twee, drie jaar geleden zag je dat de jongens in elkaar worden geslagen, maar nu, laatste tijd zie je ook heel veel filmpjes waarin meisjes of tienermeiden bij betrokken zijn. En dan in een grote groep.' (respondent politie)

'Ik denk, als ik het heb over in eerste instantie de ontwikkeling, denk ik dat het zeker toeneemt. Ik denk dat meidenvenijn op zich een term van alle tijden is. Maar dat dat nu ergere vormen aanneemt, denk ik zeker wel.' (respondent jongerenwerk)

5.3.2. ERVARING DAT DE ERNST TOENEEMT

Naast een ervaren ontwikkeling dat de problematiek toeneemt, zien respondenten ook dat de ernst van het geweld een nieuwe ontwikkeling is. Meerdere respondenten wijzen hierop:

'En dat meiden er zo hard op doorgaan hier, dat is voor mij nieuw, zeg maar. Tenminste nieuw, als in ik zie het nergens anders zo op elkaar, opeenvolgend als hier.' (respondent gemeente)

'En je ziet ook wel erg bij de meiden dat het wel een conflict is, dat ze ook steeds meer, als het groter wordt, bij een conflict ook jongens betrekken. En waardoor het nog heftiger wordt. (respondent VIOS)

'Meiden stoppen het niet onder stoelen of banken dat ze iemand willen gaan slaan.' (respondent jongerenwerk)

Hierbij merken we op dat sommige respondenten een algemene verharding zien onder jongeren bij het plegen van geweld.

5.3.3. MEIDEN ZIJN MINDER SNEL ONDER DE INDRUK VAN GEZAG

Een andere ontwikkeling die respondenten zien is dat de betrokken meiden nauwelijks onder de indruk zijn van politie of handhaving wanneer ze aangesproken worden (zie ook paragraaf 6.2.1.) en dat ze steeds minder het geweld lijken af te schermen. Een respondent illustreert dit met een incident in het Winkelcentrum Presikhaaf:

'En daar is dus redelijk goed op gehandeld, alleen ja, nogmaals, als we het gaan benadrukken hoe explosief dat gedrag kan zijn en hoe makkelijk zij ook gewoon rondom het winkelcentrum waar genoeg camera's zijn, waar mensen in de middag gewoon lopen en iedereen gewoon van z'n dag geniet dat zij gewoon in één keer een gevecht kunnen raken en dat openlijk buiten. Dat baart mij wel enorm veel zorgen en dat is niet iets van, alleen dat incident, dat is iets van wat veel vaker gebeurt.'
(respondent jongerenwerk)

5.3.4. SEKSUELE EXPOSING EN MISBRUIK

Daarnaast zien sommige respondenten seksuele exposing van en door meiden als belangrijke zorgwekkende ontwikkeling (zie ook paragraaf 3.6.3.) Een respondent van het jongerenwerk kent voorbeelden vanaf meisjes vanaf 10 jaar waar dit al speelt. Het is moeilijk voor jongeren om zich hieraan te onttrekken, omdat ze hier online mee geconfronteerd worden. In hoofdstuk 3 zijn hier reeds meerdere voorbeelden van gegeven.

Daarnaast zien professionals dat meiden kwetsbaar zijn voor seksuele uitbuiting of misbruik door jongens en mannen. Een professional uit de zorg over de meiden die zij behandelen:

'Ze doen heel veel seks voor drugs. We zien dat jongeren via social media worden benaderd door mannen en jongens om dingen te doen, online. Daaruit voortkomt, als je dat als basis ziet, daaruit voortvloeit verzuim van school, conflicten thuis, omdat ze niet kunnen vertellen wat aan de hand is. Ze worden heel zelden betrap door politie voor wat er gebeurt.'
(respondent zorg)

Ook hier speelt online een belangrijke rol, zowel in het contact maken met meiden als bij verspreiden van seksueel getinte beelden.

6. HUIDIGE AANPAK

'ALS JE INTEGRAAL MET ELKAAR HETZELFDE DOEL VOOR OGEN BLIJFT HOUDEN, DAN BEN IK ER HEILIG VAN OVERTUIGD DAT JE PROGRESSIE OF IN IEDER GEVAL INDAMMING VAN HET PROBLEEM KUNT BEREIKEN.'(RESPONDENT GEMEENTE)

In dit hoofdstuk is opgetekend hoe er nu omgegaan wordt bij gevallen van meidengeweld. We merken op dat dit hoofdstuk beschrijvend van aard is en dat we geen uitspraken kunnen doen over de effectiviteit van de gevonden interventies en handelingsrichtingen.

6.1. HOOFDPUNTEN SAMENGEVAT

- Professionals nemen vaak pas kennis van het meidengeweld via filmpjes die anderen laten zien. Scholen en jongerenwerk signaleren meidengeweld het meest.
- Netwerkoverleggen, zoals het VIOS-overleg zijn plekken waar signalen gedeeld worden en gesproken wordt over integrale handelingsperspectieven.
- Reactief interveniëren vindt nu plaats door:
 - Aanspreken plegers; meiden zijn hier weinig ontvankelijk voor.
 - Strafrechtelijk vervolgen, maar dit is niet altijd mogelijk.
 - Integraal, vaak in VIOS-verband of met gemeente als regievoerder.
 - Informeren ouders; via brief of persoonlijk.
 - Bemiddeling, laagdrempelig voor de betrokkenen.
 - Verwijzen of toe leiden naar regulier zorgaanbod.
- Preventief interveniëren vindt plaats door:
 - Begeleiding in interventies op individueel niveau.
 - In algemene zin door interventies specifiek voor meiden, zoals meidenavonden en voorlichting aan jongeren.
- Leer- en knelpunten uit de praktijk:
 - Belang van beschikbaarheid vrouwelijke professionals.
 - Belang van ouderbegeleiding.
 - Trainingen meidenvenijn.
 - Versnippering en informatiedeling.

6.2. SIGNALEREN

Uit de gesprekken blijkt dat politie, maar ook jongerenwerkers en andere ketenpartners, vaak kennis nemen van het meidengeweld via filmpjes hiervan die rondgaan op sociale media. Er wordt dus weinig formeel gemeld en slachtoffers doen zelden aangifte van het geweld bij de politie. Wanneer er wel een formele melding of aangifte plaatsvindt, dan komt dit vaak door de ouders of verzorgers.

Veel incidenten raken via jongerenwerk of via medewerkers van scholen bekend bij andere ketenpartners. Jongeren nemen dan een jongerenwerker, leraar of pedagogisch conciërge in vertrouwen over wat er gebeurd is. Dit kan gaan over een incident dat ze zelf is overkomen, maar ook over een leeftijdsgenoot die slachtoffer is geworden en waar ze zich zorgen over maken. Al eerder zagen we dat conflicten vaak tot uiting komen op scholen. Signalerings-overleggen van VIOS zijn een plek waar dit soort signalen met ketenpartners besproken kunnen worden.

6.3. REACTIEF INTERVENIEREN

Op basis van de gesprekken hebben we een aantal handelingsrichtingen opgetekend die professionals nu volgen, wanneer zij te maken krijgen met meidengeweld.

6.3.1. AANSPREKEN EN STOPGESPREKKEN

Repressief aanspreken gebeurt vaak door politie, handhaving, straatcoaches, schoolmedewerkers en (ambulante) jongerenwerkers. Respondenten die ervaring hebben met het aanspreken van betrokkenen na een mishandeling of vechtpartij, merken dat dit weinig indruk maakt op de betrokken meiden:

'Ik vind persoonlijk ook de situaties die ik heb meegemaakt met meiden en jongens waarbij de politie bij betrokken is dat meiden veel meer schijt hebben dan jongens. Ik heb situaties meegemaakt waarvan ik dan dacht van: wanneer je hoort dat de politie komt, dat zij [jongens] dan gewoon gaan of heel even kort discussie en dan weg, maar dat het de meiden helemaal niet interesseert en dat zij gewoon af gaan maken wat ze gestart zijn.' (respondent jongerenwerk)

'Je ziet aan de reactie van de betrokkenen, dat ze er niet eens meer van schrikken als er iets van politie, of handhaving of gemeente om de hoek komt kijken. Ze schrikken ook niet van die beelden.' (respondent politie)

Stopgesprekken met plegers worden door de politie alleen gevoerd, maar vinden ook plaats samen met ketenpartners waarbij naast de politie ook jongerenwerk, HALT en de gemeente aansluit. Scholen en politie nemen ook weleens preventief contact op met

HALT om casussen aan te dragen die ze niet strafrechtelijk op (kunnen) pakken. HALT kan vanuit dit kader preventieve gesprekken voeren met jongeren en ouder(s)/verzorger(s). Op basis van de bevindingen kunnen we niet zeggen hoe vaak dit plaatsvindt of wat de effecten van dit soort gesprekken zijn.

6.3.2. OUDERS INFORMEREN EN AANSPREKEN

Een van de respondenten van de politie heeft bij een vechtpartij, met betrokkenheid van zowel jongens als meiden, de ouders van de betrokkenen geïnformeerd via een brief. De respondent was zelf niet bij de vechtpartij aanwezig, maar las hierover in het systeem en zag dat er geen aanhoudingen waren verricht (omdat niet vastgesteld kon worden wie wat had gedaan). Middels de brief zijn de ouders van de betrokkenen op de hoogte gesteld dat hun kind bij een vechtpartij aanwezig was, zodat zij hiermee zelf met hun kind over in gesprek kunnen gaan.

Respondenten ervaren dat ouders niet altijd goed op de hoogte zijn bij wat hun kinderen doen en ook niet altijd de ernst inzien van een delict. Zo vertelt een respondent over de ouders van een casus waarbij een groep meiden een ander meisje schoenen liet likken:

'Er is niemand van die vier ouders, ja, eentje, die heeft gevraagd; *'Hoe ze nu met het meisje?'* Maar dat was ook die moeder, die denkt dat ze het eigenlijk heel goed doet, zeg maar. Dus dat vond ik ook wel bijzonder.'
(respondent gemeente)

Ouders vinden extra begeleiding of preventief in gesprek gaan met HALT niet altijd nodig. Daarnaast merken respondenten dat veel ouders van meiden die zij tegenkomen in relatie tot meidengeweld er niet in slagen om een stabiele thuissituatie te bieden. Vaak komen ze moeders tegen die er in hun eentje voor staan en die zich geen raad weten met het gedrag van hun kind.

6.3.3. STRAFRECHTELIJK VERVOLGEN

Het strafrechtelijk vervolgen van de daders van het geweld blijkt in de praktijk niet altijd eenvoudig. Ten eerste komt dit, doordat er vaak geen aangifte is van een slachtoffer dat als startpunt voor een onderzoek dient. Daarnaast is vaak niet duidelijk wie er precies geweld heeft gepleegd. En ten derde speelt ook capaciteit bij het Openbaar Ministerie en de politie een rol. Een respondent van de politie legt uit:

'Je moet het niet te groot maken. Als er 20 kinderen omheen staan, niet 20 kinderen voor open geweldpleging [...]. Want dan loopt ook de hele VVC, de rechercheprocessen lopen vast. Nee, je moet kijken; wat is haalbaar? En daar ga je op focussen.'
(respondent politie)

6.3.4. INTEGRAAL INTERVENIEREN

Uit de gesprekken blijkt dat integraal interveniëren plaatsvindt via verschillende routes, zoals VIOS, Zorg- en veiligheidshuis of via het wijkteam. De heeft sinds maart een PGA-jeugd die bezig is met het opzetten van een persoonsgerichte aanpak voor jeugd en die op basis van een signaal een multidisciplinair overleg kan initiëren. Ook is er een stadsmarinier die bezig is met het in kaart brengen van jeugdgroepen.

Een respondent geeft een voorbeeld waarbij signalen via de gemeenten en jongerenwerkers bij de politie bekend raakten, waarna gezamenlijk een plan is gemaakt om het geweld (in dit geval meerdere gedwongen vernederingen/spijtbetuigingen) te stoppen. Onderdeel daarvan was het starten van een strafrechtelijk onderzoek naar de bekende incidenten. Een respondent vertelt over een andere casus waar gezamenlijk is opgetreden:

'Ja, beide casuïstiek is opgepakt in eerste instantie door school. Die hebben ook iemand tijdelijk geschorst, die hebben ouders uitgenodigd en gewoon per leerling gekeken wat er nodig was. En vervolgens hebben we ook wij, zeg maar, als gemeente ons ermee bemoeid. En hebben we in beide gevallen een MDO laten organiseren door VIOS, waarin jongerenwerk, school, politie en wij aanwezig waren en daarin bekeken van; 'Wat gaan we doen?'. ' (respondent gemeente)

Een ander voorbeeld geeft een respondent van HALT, waarvan het strafrechtelijk onderzoek naar een geweldsincident nog loopt, maar waarbij de gemeente al wel initiatief heeft genomen om alvast met HALT en het wijkteam te kijken hoe gezamenlijk opgetrokken kan worden om het geweld te doen stoppen als er een uitspraak is over de zaak.

6.3.5. LOCATIEVERBOD

Een respondent kent een voorbeeld, waarbij een ruzie tussen groepen meiden dusdanig escaleerde dat er een locatieverbod voor een plein is ingesteld voor de betrokken meiden.

In onderstaand kader is de betreffende casus toegelicht.

Vriendinnen A en B van 14/15 jaar krijgen ruzie om een foto die online gedeeld is en waar A met een ontblote borst op staat. Een jongerenwerker vertelt:

'Dit is de manier eigenlijk voor die meiden. De gedachtegang erachter is; *'Zo kan ik jou pakken.'* En dit zal altijd zo blijven want dat fotootje gaat op een gegeven moment door de hele stad heen. En dus elke keer word je daarmee geconfronteerd.'

Die foto was gedeeld door vriendin C van B. Er ontstaat ruzie, omdat A boos is op C, maar B C in bescherming probeert te nemen. Het conflict escaleert en leidt tot twee groepen die tegen elkaar komen te staan, inclusief vechtpartijen en waar 15 meiden bij betrokken zijn.

6.3.6. BEMIDDELING

De gesproken jongerenwerkers noemen verschillende voorbeelden waarin zij bij een conflict bemiddeld hebben om (verdere) escalatie te voorkomen. Dit gebeurt soms met ouders erbij, maar vaak alleen met de betrokken meiden op school of een locatie van het jongerenwerk. Een jongerenwerker hierover:

'Wat we wel vaak ingezet hebben, is preventief om te de-escaleren, dus ook wel escalatie geweest, is dat we ook in een setting van een soort van kinderrechtter met jongeren in gesprek gaan; koppen bij elkaar en aan tafel eigenlijk dingen gaan uitspreken.' (respondent jongerenwerk)

Een jongerenwerker vertelt dat jongeren soms bang zijn om aangifte te doen, omdat ze niet als snitch bekend willen staan, maar dat ze wel bereid zijn om mee te werken aan een bemiddelingsgesprek.

6.3.7. REGULIER ZORGAANBOD

Tot slot kunnen meiden via verschillende routes, zoals via het wijkteam, toe geleid worden naar het reguliere zorgaanbod in Arnhem.

6.4. PREVENTIE

Het jongerenwerk, vaak op school, vangt veel signalen op over conflicten die spelen onder jongeren. De conflicten hoeven niet per se op school te ontstaan, maar dit is wel een plek waar jongeren benaderbaar zijn. Jongerenwerkers kunnen deze signalen

inbrengen op het eerdere genoemde VIOS-overleg van de betreffende school (als zij daar actief zijn).

6.4.1. INDIVIDUELE PREVENTIE

Jongerenwerkers worden ook benaderd, *voordat* een geweldsincident heeft plaatsgevonden. In deze gevallen neemt de jongere zelf contact met ze op, meestal omdat ze juist niet willen vechten:

'Ik heb een bepaalde band met sommige meiden. Die weten mij al te vinden. Op het moment dat zij al het idee hebben van; *'Ik heb de neiging om te gaan vechten of om te gaan aanspreken'*, meestal word ik al vanzelf geappt van; *'X er is een probleem en ik weet niet wat ik moet doen'*. Of ze weten het wel en dan gaan ze hun frustraties bij mij uiten.' (respondent jongerenwerk)

'En dan op een gegeven moment krijg ik een belletje met: *'Ik heb gevochten of ik ga nu vechten, want ze blijft me provoceren.'* Dat zie ik heel erg.' (respondent jongerenwerk)

'Dus zij appte mij eigenlijk al direct daarna dat ze was geslagen, zonder dat ik nog beelden had gezien.' (respondent jongerenwerk)

De jongerenwerkers denken dat ze in veel gevallen escalatie door geweld kunnen voorkomen, doordat ze vooraf op de hoogte zijn dat er iets staat te gebeuren of dat er een conflict is en hierover met de betrokkenen in gesprek gaan. Ze benadrukken dat de dynamiek onder jongeren explosief kan zijn en dat conflicten snel uit de hand kunnen lopen, waardoor het belangrijk is dat zij dan snel acteren en ingrijpen.

In de intensieve trajectbegeleiding A+, uitgevoerd door twee jongerenwerkorganisaties in Arnhem, heeft de gemeente in 2023 specifiek de opdracht gegeven om zich meer te richten op meiden en hiervoor de benodigde (vrouwelijke) expertise aan te trekken. In het eerste kwartaal van 2024 werden er 14 meiden (12%) in begeleid in het kader van A+.

6.4.2. ALGEMENE PREVENTIE

Sommige respondenten noemen voorbeelden van preventieve activiteiten. Zo vertelt een jongerenwerker over een themaweek die ze hebben gehouden en die onder andere over de problematiek van geweld ging. Ook vertelt een respondent over gastlessen van HALT op scholen in Arnhem over online weerbaarheid en het omgaan met groepsdruk.

Meer generiek heeft het jongerenwerk in Arnhem activiteiten die alleen op meiden zijn gericht, zoals meidenavonden, een meidenteam Alleen jij bepaalt⁸ en andere sportactiviteiten. Ook heeft Arnhem straatcoaches en ambulante jongerenwerk die in de openbare ruimte contact zoeken en hebben met jongeren.

6.5. LEER- EN VERBETERPUNTEN

Uit de gesprekken met professionals zijn een aantal leerpunten gekomen om meidengeweld tegen te gaan.

6.5.1. BESCHIKBAARHEID VROUWELIJKE PROFESSIONALS

Jongerenwerkers noemen het belang van het hebben van vrouwelijke jongerenwerkers om in contact te komen met meiden en om als een positief vrouwelijk rolmodel te fungeren. Een respondent die dit belang noemt:

'Maar toen bedacht ik me, misschien hebben sommige meiden ook wel behoefte aan een vrouwelijk figuur. En dat hebben we eigenlijk niet. En dat zie je, toen ging ik eens overheidsbreed kijken, toen dacht ik; dat missen we eigenlijk heel veel.' (respondent gemeente)

Naast vrouwelijke jongerenwerkers, wordt ook de meerwaarde van een vrouwelijke pedagogische medewerker genoemd die op sommige scholen aanwezig is. Aan de andere kant hebben enkele respondenten ook het idee dat de aanwezigheid van mannelijke jongerenwerkers bij activiteiten gericht op meiden, zoals een meidenavond, ook een positief effect kan hebben.

6.5.2. BELANG VAN OUDERBEGELEIDING

Meerdere respondenten zien een meerwaarde in het meer ondersteunen van ouders van jongeren. Dit geldt niet alleen voor meiden, maar in algemene zin voor ouders van kwetsbare jongeren. De ervaring is dat ouders vaak in een kwetsbare (sociaaleconomische) positie zitten en de mogelijkheden missen om hun kind goed te ondersteunen bij problematiek.

Enkele respondenten hierover:

⁸ Dit is een interventie om overlastgevend en/of delinquent gedrag te verminderen door het aanbieden van een gestructureerde vrijetijdsbesteding in de vorm van deelname aan een teamsport bij een lokale sportvereniging. Zie: [uitgebreide-beschrijving-Alleen-jij-bepaald-wie-je-bent-herbeoordeling.pdf](#)

'Ze krijgen geen discipline mee, ze krijgen geen normen en waarde mee. Die leren ze dan aan op straat. Die leren ze dan aan van verkeerde invloeden. Die leren ze dan op school bijvoorbeeld. Maar dat stukje thuis, dat mist heel erg. En ik denk dat dat het grootste probleem is.'
(respondent jongerenwerk)

'Omdat er ook ouders daar echt gewoon met de handen in het haar zaten, omdat hun kind ontspoot. Dus gewoon echt niet meer weten wat ze moeten doen.'
(respondent gemeente)

Respondenten uit de hulpverlening zien in de praktijk dat ouders terughoudend kunnen zijn om hulp te zoeken bij de opvoeding of voor hun kind, omdat ze bang zijn om veroordeeld te worden of omdat ze niet weten wat de gevolgen zijn van het betrekken van hulpverleners. Een respondent vertelt hierover:

'Want wat gaat de hulpverlening met mijn verhaal doen? Wat gaat de hulpverlening doen met mijn kind? Wat gaat de hulpverlening doen met mij? Of als mijn ex hierachter komt? Dus je hebt best wel veel facetten waarom ouders dingen geheim houden. En het dus niet uit onwil is, maar heel vaak uit onmacht. En soms vanuit trauma of vanuit een laag IQ, dat je dus ziet dat ouders niet anders hebben geleerd.'
(respondent zorg)

In de praktijk nemen jongerenwerkers vaak een gedeelte van de opvoeding over en begeleiden soms ook de ouders in de omgang met de problematiek van hun kind. In hun ervaring gaat het vaak om meiden (en jongeren in het algemeen) met problemen in de thuissituatie en waar de moeders er alleen voor staan. Een jongerenwerker geeft een casusvoorbeeld:

'Dat is gewoon een stukje opvoeden, ook dat ik ze erop moet wijzen dat ze respect voor hun moeder hebben. Snap je? Dat is gewoon iets waar ik mijn meisjes echt op moet wijzen, omdat ze gewoon een super grote bek hebben tegen hun moeder. En echt respectloze dingen zeggen. Maar goed, dan ga ik dat gesprek aan met hun. Het is ook weer een proces. Maar dan zie je wel dat het wel rustiger wordt thuis.'
(respondent jongerenwerk)

6.5.3. TRAININGEN MEIDENVENIJN

Een aantal respondenten heeft goede ervaringen met trainingen die zij hebben gekregen over meidenvrijheid en de beleefde wereld van puberende meisjes.

6.5.4. VERSNIJPERING EN INFORMATIEDELING

Meerdere respondenten merken op dat er nog verbetering mogelijk is op het gebied van versnippering en informatiedeling, omdat de informatie over een jongere niet of niet snel genoeg bij elkaar wordt gebracht. Er zijn verschillende overleggen in de gemeente waar partners met elkaar om tafel zitten en waar een casus meidengeweld kan worden besproken. Sommige respondenten ervaren dat casussen soms 'van tafel naar tafel' worden geschoven, waarbij niemand de overkoepelende regie heeft. Een respondent die het belang van regie benadrukt:

'Dus ik vind, als je erkent als stad Arnhem dit is echt een groot probleem, dan is het echt nodig dat er iemand verantwoordelijk wordt voor dat probleem. En dat diegene ook mandaat heeft om hiermee aan het slag te gaan. En de juiste partijen aan het tafel te krijgen. En daar volgens ook interventies op uit te mogen zetten.' (respondent gemeente)

Hierop aansluitend ervaren respondenten ook problemen met het delen van signalen en informatie door wet- en regelgeving.

BRONNEN

Beerthuisen, M. G. C. J., Stoeldraaijers, C., Zeijlmans, K., Slotboom, A., & Van der Laan, A. M. (2023). Meisjescriminaliteit. WODC. Geraadpleegd van <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3254>

De Jong, J. D. A. (2007). *Kapot moeilijk: een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. Aksant Academic Publishers.

Kessels, R., Akkermans, M., & Derksen, E. (2023). Criminaliteit. In: Landelijke Jeugdmonitor 2023. CBS. (pp. 86-101). Geraadpleegd van <https://longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2023/criminaliteit/>

Moretti, M. M., Catchpole, R. E., & Odgers, C. (2005). The dark side of girlhood: Recent trends, risk factors and trajectories to aggression and violence. *The Canadian child and adolescent psychiatry review*, 14(1), 21.

Roks, R. & J. van den Broek (2017). #HOUHETSTRAAT: straatcultuur op sociale media? *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit* (7) 3.

Slotboom, A., Wong, T. M., Swier, C., & Van der Broek, T. C. (2011). *Delinquente meisjes*. WODC. Geraadpleegd van <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/1243>

Steffensmeier, D., Schwartz, J., Slepicka, J., & Zhong, H. (2023). Twenty-first century trends in girls' violence and the gender gap: Triangulated findings from official and unofficial longitudinal sources. *Journal of interpersonal violence*, 38(17-18), 9818-9844.

<https://doi.org/10.1177/08862605231169733>

Van der Laan, A.M., N. Tollenaar, J. Beijers & R. Kessels (2024). *Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2023. Synthese van bevindingen uit de Monitor Jeugdcriminaliteit*. WODC. Geraadpleegd van [Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2023](#)

Van den Broek, J., & Roks, R. (2023). *Inspiratiedocument aanpak problematisch groepsgedrag in het digitale tijdperk*. Partner in Crime & Erasmus School of Law.

Zahn, M. A., Brumbaugh, S., Steffensmeier, D., Feld, B. C., Morash, M., Chesney-Lind, M., & Kruttschnitt, C. (2008). Violence by teenage girls: Trends and context. *Washington, DC:*

US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 6-7.

M E H L B A U M

ONDERZOEK

WEBSITE: WWW.MEHLBAUMONDERZOEK.NL

EMAIL: INFO@MEHLBAUMONDERZOEK.NL

TEL: 06-48505790